

STOLET SPORITELNY ČESKÉ

PRACUJ STRÁDEJ
ROZMNOŽUJ

naprodejte

1825-1925

Zpráva a návrh pro řádnou valnou hromadu z roku 1925.

VÁŽENÉ VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ!

OK letošní má pro Spořitelnu Českou obzvláštní význam. Roku toho dovrší ona stoletou dobu svého trvání, neboť právě sto let před tím, roku 1825 vstoupila v život. Jest to vzácné výročí, které až dosud málo kterému peněžnímu ústavu slaviti jest dopráno, neboť obsahuje dlouhé časové období od primitivních a nevypělých peněžních a úvěrních poměrů, jaké byly na počátku století devatenáctého, až do dnešních dnů vysoce a bohatě vyvinutého života hospodářského a úvěrního.

Spořitelna Česká byla prvním mezi ústavu, jimiž u nás položen základ k hospodářskému povznesení nejširších vrstev lidových a může se zadostiučiněním pohlížeti nazpět na tuto svou stoletou činnost hospodářsky výchovnou.

Také na blahodárnou činnost, kterou Spořitelna Česká svými štedrými podporami vyvinula za dlouhou tu dobu ve služ-

bách lidskosti a na roli veřejného dobra, může právem býti hrda.

Má-li býti však výstižně vylíčen jednostoletý vývoj Spořitelny České, doporučuje se rozdělití jej na dvě časová období: na období před převratem státním a na období po převratu státním, a rozluce měnové, s ním spojené.

Již v roce 1821, krátce po vzniku První rakouské spořitelny, první spořitelny v zemích tehdejšího Rakouska vůbec, vynořil se plán, založiti též v Čechách podobný blahodárný ústav, a to na podkladě spolku, utvořeného zakladateli s neodvolatelnými příspěvky zl. konv. m. 300[—] a podporovateli s příspěvky zl. konv. m. 50[—] — co členy.

Provolání, vydané v roce 1823, vyvolalo dalekou ozvěnu; panovník a šlechta přispěli prvními podíly zakladatelskými a zemské stavy poskytly pracovní síly a místnosti. Brzy sebrán první fond zl. konv. m. 12.000[—] a ústav mohl po schválení stanov spolkových dne 12. února 1825 zahájit svou činnost.

Ústav stále rostl a se rozmáhal; řádná a prozíravá správa a hospodaření získaly mladému podniku brzy důvěru všech vrstev občanských v míře tak rozsáhlé, že jevílo se žádoucím, rozšířiti činnost, omezenou původně na vrstvy chudšího obyvatelstva.

Tímto pokrokem rostl okruh vkladatelů a tím hmotný úspěch ústavu tak, že spolek byl v roce 1845 s to, aby úřadování své, úzce se stavy spojené, samostatně upravil, vlastní úředníky si opatřil a ve vlastní budově (v domě čp. 37-III.

v Praze na Malostranském náměstí) se usadil a zařídil. Tato budova sloužila účelům ústavu až do roku 1860, kdy dokončena byla stavba budovy ústavní v nynější třídě Národní, kterážto budova byla přístavbou v letech 1894—1896 podstatně rozšířena.

Veliký rozvoj Spořitelny České založen byl především na oprávněné důvěře občanstva v opatrné a pečlivé hospodaření ústavu, který i v dobách největší nedůvěry, jakou vyvolaly krise let 1838, 1847, 1853 až 1856 a 1873, politické převraty let 1830 a 1848, jakož i války v letech 1848, 1849, 1859, 1864 a 1866, a dále též rozruch v roce 1903, vždy bez průtahů vyhověl požadavkům vkladatelů, výplaty se domáhajících, v případech posledním během měsíce částkou K 41,072.675·61, čímž skvěle prokázal, jak důvěra v něj skládaná je odůvodněna. Po takovýchto zkouškách arciť důvěra v ústav vzrostla tím více.

Tak vyrostla Spořitelna Česká v největší spořitelní ústav v Čechách až do posledního desetiletí a v jeden z prvních tehdejšího Rakouska, v ústav, který nad očekávání a naděje šlechetných zakladatelů široce rozvinul blahodárné působení, povznášeje ducha spořivého, pomáhaje úvěru potřebným a podporuje štědrými dary co nejúčinněji účele dobročinné a obecně prospěšné.

V roce 1906 rozšířil ústav okruh své působnosti přičleněním Ústavu zástavních listů podle usnesení valné hromady ze dne 3. března 1904.

Na vydávání zástavních listů bylo pamatováno již ve stanovách Spořitelny České z roku 1876 pro doby trvale převažujících výplat jako na opatření přechodné; nyní byl však Ústav zástavních listů založen jako ústav trvalý a samostatný, se spořitelnou však úzce spojený, orgány spořitelny spravovaný a touto až do opatření vlastního přiměřeného fondu zajišťovacího zaručený. Rozkvět tohoto ústavu v krátké době asi 11½ roku patrný jest nejlépe z oběhu zástavních listů, dosahujícího koncem roku 1918 K 53,774.200'—.

Dále byly v městech Ústí nad Labem a Chomútově, Trutnově a Žatci v letech 1904, 1906, 1908 a 1911, v Žatci převzetím Městské spořitelny, zřízeny platebny k přijímání vkladů a sprostředkování hypotečního úvěru a v 81 místech sběrný, navazující na platebny, aby sbíraly vklady pro hlavní ústav v Praze a pro platebny.

Velký význam Spořitelny České v řadě spořitelen nejen v Čechách, nýbrž i v celém Rakousku, vysvitne nejlépe z těchto dat:

Stav vkladů u Spořitelny České (včetně plateben) koncem roku 1918 činil K 335,711.080'84

z toho u plateben:

v Ústí nad Labem	„ 24,112.696'26
v Chomútově	„ 22,686.226'09
v Trutnově	„ 14,717.534'30
v Žatci	„ 20,908.023'89

a vlastní jmění Spořitelny České čítalo K 48,916.518'82.

Uložení svěřených peněz omezeno bylo se zřetelem na bezpečnost vkladů jedině na takové ukládací způsoby, které zaručují plnou jistotu.

Ze způsobů ukládacích nejvíce rozšířilo se poskytování hypotečních zápůjček.

Úhrnná částka hotových prostředků, poskytnutých tímto způsobem od založení ústavu na pozemkový majetek městský a hospodářství věnovaný, obnášela do konce r. 1918 přes K 340,000.000'—.

Ústavem zástavních listů Spořitelny České bylo od založení až do konce r. 1918 na hypotečních zápůjčkách poskytnuto přes K 62,000.000'—.

Ve spojení s obchodem hypotekárním podporovala spořitelna jako první ústav vždy nejúčinněji snahy po reformě bytové, vzniklé u nás počátkem století, nejen tím, že poskytovala laciný, většinou státem zaručený úvěr, nýbrž i tím, že se účastnila příslušné činnosti propagační a že zakládala spolky pro lidové byty, o kterých dále se zmiňujeme.

Vedle těchto význačných odvětví obchodních přikročila Spořitelna Česká též k poskytování záloh na cenné papíry sirotčí jistoty a k eskontování směnek, aniž by však při tom zanedbala náležitě péče o zájmy vkladatelů.

K těmto třem způsobům ukládacím, na které se Spořitelna Česká omezovala původně, přistoupilo později posky-

tování zápůjček státu, zemím, okresům a obcím, ústavů státním neb státem spravovaných, eskontování pohledávek za státem a z kuponů úrokových a slosovaných hodnot, konečně nákup cenných papírů, hodících se k uložení na sirotčí jistotu, jakož i uložení na úrok u bank.

Aby nároky vkladatelů byly úplně zajištěny, neopomenula ovšem Spořitelna Česká tvořiti ze správních přebytků rezervy, které do konce r. 1918 včetně částky, věnované zaměstnancům jako fond výslužný, dosáhly, jak již uvedeno, výše K 48,916.518.82.

Částka správních přebytků, které nebylo potřebí k tvoření a zvětšení záložního fondu, byla věnována každoročně účelům humanitním a uměleckým.

Tak budiž ve stručnosti poukázáno na následující zařízení, jež Spořitelna Česká vyvolala v život:

V roce 1879 založila Spořitelna Česká „Nadaci císaře Františka Josefa a císařovny Alžběty“, zvanou nyní „Nadace Spořitelny České pro chudé dcery státních úředníků, příslušících do země České“ se základním jměním zl. 25.000 —.

Roku 1885 utvořila záložnu pro živnostníky se základním kapitálem zl. 40.000 —, který dalšími dary vzrostl postupně na více než K 150.000 —, ústav to, který nevýdělečně má posilovati výhradně maloživnosti poskytováním osobního úvěru za mírných podmínek. V roce 1888 zřízeno bylo nadání ústavu pro zaopatřování slepců „Francisco-Josephinum“, nyní „Ústav

pro zaopatřování slepců“ na Smíchově „Palata“, vybavený fondem zl. 800.000 —.

Roku 1889 založena byla spořitelna pro stáří, spojená s hlavním ústavem, mající za účel v Praze a v soudních okresích, ve kterých má Spořitelna Česká platebny, vkladatelům Spořitelny České, kteří jsou příslušníky stavu dělníků, služebných osob, pomocníků v obchodech a živnostech, nádeníků atd. povolováním přídavků k uspořeným úrokům a ukládáním části úroků i s přídavky na vlastní vkladní knížky, které jen výjimečně před dovršením 55. roku věku účastníkovia lze vybrati, pro dobu stáří a nezpůsobilosti k práci opatřiti prostředky. Tyto přídavky poskytují se z ročních věnování Spořitelny České.

Od založení spořitelny pro stáří v r. 1889 až včetně roku 1918 dosáhly tyto přídavky částky K 1,200.000 — a připadly 7.425 účastníkům, do té doby přijatým.

V roce 1898 věnován byl obnos K 1,200.000 — na zřízení útulku pod jménem: „Spořitelnou Českou založený ústav císaře Františka Josefa pro rekonvalescenty v Tuchoměřicích“, nyní „Ústav pro rekonvalescenty, založený Spořitelnou Českou, v Tuchoměřicích“, kterýžto útulek v r. 1899 byl pro účele veřejné péče umístěn v zámku Tuchoměřickém. Dále založena byla v téže době nákladem K 600.000 — nadace domova pro studenty a zřízen laciný a všem požadavkům odpovídající domov. Zároveň usnadněno bylo hmotné postavení potřebných vysokoškolských studentů zřízením volných míst v tomto domově.

Spořitelna Česká snažila se též podporovati dlouholeté své vkladatele, mající pevné požitky služební a odpočivné, dále jejich manželky, vdovy a děti, zavedši v roce 1902 premiování vkladů, kterým uvedeným osobám poskytováno jest lepší úročení každoročním poukázáním premií na jejich pohledávky vkladové.

Konečně jest zmíniti se o založení spolků pro lidové byty v Praze, Ústí nad Labem a Chomútově v roce 1908, které-mužto účeli věnovala Spořitelna Česká částku K 1,200.000.—.

Umělecké snahy Prahy podporovala Spořitelna Česká především při příležitosti svého 50letého trvání výstavbou bývalého domu umělců Rudolfinu, ozdoby to Prahy, nákladem více jak K 4,000.000.—, čímž vybudovala ústřední stánek domácího umění hudebního a výtvarného.

Kromě těchto vynikajících zařízení věnovala Spořitelna Česká během svého nyní stoletého trvání značné částky účelům humaním, uměleckým a vědeckým, tak K 500.000.— na projekt jednotného opatření vody pro Prahu a předměstí, K 200.000.— na stavbu nábreží od kláštera Křižovníků až k nynějšímu mostu Štefánikovu, K 30.000.— na stavbu nábreží při bývalém Rudolfinu, K 393.200.— na podporu umění hudebního v Čechách, K 210.000.— Společnosti vlasteneckých přátel umění atd.

Uhrnná částka všeužitečných věnování až do konce roku 1918 z výtěžků záložního fondu obnášela okrouhle K 31,000.000.—.

Světová válka, spadající do konce právě vyličené první epochy, zasáhla mocným vlivem v celý náš život hospodářský a tím přirozeně též v život našeho ústavu. Přes všechny bouře a příhody však byla Spořitelna Česká, opírajíc se o pevný svůj základ a obezřetné své hospodaření, s to, aby plně vyhověla všem požadavkům, které těžká tato doba jí ukládala, a zvláště zachovala vždy plnou mobilitu, rozmnoživši podstatně stav svých vkladů.

V důsledku státoprávní změny dozal i ústav náš podstatné změny ve své organisaci.

Jmenovitě byly změněné politické poměry ústavu popudem, aby přizpůsobil se národnostní příslušnosti obyvatelstva a tím vkladatelů svých úplně novou organizací spolku Spořitelny České a jejího vedení ve smyslu rovnoměrného zastoupení obou národnostních kmenů v Čechách usnesením valné hromady ze dne 29. prosince 1919.

Zvláštní spolková povaha, kterou ústav měl již dříve vedle málo jiných spořitel, zachována byla i po uvedené proměně zákonem spořitelním ze dne 14. dubna 1920, č. 302 Sb. z. a n., tím, že Spořitelna Česká a První moravská spořitelna, jako největší dvě spořitelny spolkové v republice, vyňaty byly potud z platnosti tohoto zákona, že jsou povinny se mu přizpůsobiti jedině pokud se týče provozování obchodů spořitelních.

Ústav, byv touto svou novou organizací postaven na základ, odpovídající změněným poměrům, opíraje se však ve své

činnosti obchodní o svou starou, vyzkoušenou tradici, občanstvem uznanou, dovedl z vlastních sil zdolati nepřítivné hospodářské důsledky války, rozmnožiti stav vkladů svých z roku 1918 Kč 335,711.080·84 v roce 1924 na Kč 516,155.401·23 a vyplatiti na hypotečních zápůjčkách od skončení války dalších Kč 75,000.000·—, úhrnem tudíž od počátku Kč 415,000.000·—.

Při tom jest se ještě zvláště zmíniti o tom, že na stavební ruch, státem podporovaný a zaručený, dosud vyplaceno bylo v zápůjčkách přes 50 milionů korun československých.

Vedle toho konal ústav při všech opatřeních finančně-politických, při kterých byl jako jiné velké ústavy peněžní pověřen úředními funkcemi, značné, a jak uznáno bylo rozhodujícími kruhy, vzorné služby.

A tak budiž nám dnes dovoleno vysloviti přání, aby Spořitelna Česká za zdárné součinnosti obou ve správě zastoupených národnostních kmenů spěla vstříc novému století rozmachu.

Věrna svým dosavadním tradicím chce Spořitelna Česká, aby i při této pamětihodné události věnováním značného daru bylo dokázáno, že plní své určení na poli humanním a dobročinném.

Při tom má býti však pamatováno i na věrné spolupracovníky Spořitelny České při plnění jejích úkolů, na její zdatné úředníky a zaměstnance.

Zejména má býti oněm politování hodným, kteří následkem pensionování nebo dlouhé choroby zbaveni byli oprav-

dových výhod nemocenského pojištění právě tenkrát, kdy jich nejvíce potřebují, poskytnuta možnost, aby zřízením podpůrného fondu získali alespoň částečně úhrady za zmíněnou ztrátu.

Tohoto fondu má však býti použito i při jiných uznání hodných případech.

Ministerstvo vnitra jako nejvyšší státní dozorní úřad ocenilo úmysly tyto plnou měrou a schválilo výnosem ze dne 17. ledna 1925 čís. 77.300—19/1924, aby věnování tato byla súčtována na vrub fondu rezervního za předpokladu, že návrh ředitelstva bude valnou hromadou přijat.

Ředitelstvo podává tedy

N Á V R H:

Vzhledem k 100letému trvání Spořitelny České budiž

1. na účele dobročinné nebo vědecké nebo umělecké věnována částka Kč 1,500.000—
t. j. jeden milion pět set tisíc korun čsl.;

2. všem aktivním zaměstnancům i všem pensistům Spořitelny České včetně vdov a sirotek, kteří požívají příspěvků na vychování, budtež věnovány jubilejní dary v úhrnné nejvyšší částce Kč 300.000—
t. j. tři sta tisíc korun čsl., jichž výši dlužno v jednotlivém případě stanoviti podle měsíční kvoty služného, pokud se týče dle podílu pense, který odpovídá poměrně služnému;

3. ve prospěch aktivních zaměstnanců i pensistů Spořitelny České včetně vdov a sirotek, kteří požívají příspěvků

na výchování, budiž založen zvláštní podpůrný fond a k zřízení jeho věnována základní částka Kč 200.000.— t. j. dvě stě tisíc korun čsl.;

4. peněžité částky, potřebné pro tato tři věnování, budtež súčtovány na vrub fondu rezervního II.;

5. ředitelstvo budiž pověřeno provedením těchto věnování, zejména též bližším určením, k čemu má býti užito nejvyšší částky, věnované dle bodu 1.

V P r a z e, dne 12. března 1925.

ŘEDITELSTVÍ
SPORITELNY ČESKÉ.

Schváleno řádnou valnou hromadou
dne 25. dubna 1925.